

УДК 37(091)(477=100)(092):101.9

Яців О. І.

ВІРА ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ДУХОВНИХ СИЛ ЛЮДИНИ У СПАДЩИНІ МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА

У статті в контексті визначених духовно-моральних орієнтирів становлення людини у творчому доробку Миколи Шлемкевича зроблено аналіз сутності понять релігійної віри, християнської віри, соціальної віри, вірувань, що були предметом філософських розмірковувань Миколи Шлемкевича. Релігійна віра розглянута як впевненість в існуванні надприродних і надісторичних сил, що керують життям людини. Дослідження християнської віри показало її абсолютно-ціннісний характер, що знайшло прояв у аксіологічній формулі "Віра – Надія – Любов" і ґрунтується на заповідях Божих. Сутність соціальної віри проаналізовано як віру в перемогу української визвольної ідеї. Виявлено значення віри для процесу розвитку духовних сил людини та її роль у формуванні свідомості української молоді людини, що має практичне значення для духовного оздоровлення українського суспільства. Уявлення про віру як основу розвитку духовних сил людини і потужний стимул людської творчості дають підстави для пошуку механізмів утвердження віри у свідомості молодих людей. Досліджено, що життєвий світ людини є основою її об'єктивного пізнання, горизонтом і передумовою практики, де провідна роль належить цінностям.

Ключові слова: віра, вірування, свідомість, світогляд, життєвий світ, розвиток духовних сил.

Реальні зміни в суспільстві насамперед пов'язані зі зміною свідомості людини, формуванням її світогляду. Світогляд особистості визначається саме тим, які цінності складають його основу, яким орієнтирам особистість надає перевагу. Від пріоритетів у ціннісному світогляді молодих людей залежить майбутнє нації, держави. Тому цінності втілюють соціально значущі погляди, уявлення, переконання, ідеали, що виражають ставлення до суспільства, нації, до Бога, сім'ї, до себе, природи і т. ін.; вони створюються на основі усвідомлення значущості явищ і процесів.

Уявлення народу про цінності його життя та піклування про моральність, патріотизм, фізичний розвиток підростаючого покоління, передачу їм знань і трудових умінь і навичок, що знаходять своє відображення у творах мистецтва, літератури, наукових розвідках, а також у світогляді представників української спільноти (духовно-моральних орієнтирах становлення людини у творчому доробку Миколи Шлемкевича), свідчать про значну увагу до питань стосовно віри, вірувань тощо.

До проблеми віри у різні часи зверталися представники як ірраціоналізму, так і раціоналізму, релігійно-ідеалістичної і науково-матеріалістичної філософії; професійні богослови та професійні філософи (наприклад, представник київської групи екзистенційно-гуманістичної філософії М. Бердяєв). На думку М. Бердяєва, сучасність визнає невидимі речі лише як символи внутрішнього стану людини, тому так вимогливо і деспотично вимагає доказової віри, тобто примусової, спрямованої на сприйняття видимих речей; він уважав, що "раціональна сучасність" заперечує віру, вдає, що не потребує її, і вникаючи в природу віри, констатує, що віра – вільна [1]. Іспанський філософ Х. Ортега-і-Гассет аналізує віру як сукупність ідей, які є не ідеями, що містяться у нас, а ідеями, які є нашою суттю (вони не засвоюються нами, а становлять основу життя і є насправді віруваннями, у яких ми просто перебуваємо) [8]. Досліджуючи проблему віри, В. Бодак представляє релігійну картину світу [3], І. Лепп також розкриває релігійний різновид віри, а саме християнську віру [7]. Дослідженням інших світоглядних ідей займалися А. Гордієнко [5] (у контексті осмислення людського буття), С. Грабовський [6] (аналізує соціальне буття української людини), В. Табачковський [9] (розкриває рівні людського способу буття) та ін. Світоглядні позиції Миколи Шлемкевича вивчаються сучасними дослідниками крізь призму антропологічної установки (П. Берко та М. Дзера [2]), в контексті висвітлення особливостей української ментальності (В. Храмова [14]). Водночас світоглядні ідеї Миколи Шлемкевича не були в Україні предметом окремого історико-педагогічного дослідження, не виявлено значення віри для процесу розвитку духовних сил людини та її роль у формуванні свідомості української молоді людини (у трактуванні Миколи Шлемкевича).

Мета статті – провести аналіз філософських розмірковувань Миколи Шлемкевича щодо сутності понять віри, релігії, вірувань, виявити значення віри для процесу розвитку духовних сил людини та їх роль у формуванні свідомості української молоді людини.

Осмислення гуманістичного сенсу цілей людської життєдіяльності дає можливість збагнути високу мету, задля якої живе людина, постійно прагнути до неї і виявляти власну відповідальність за все, що робиш. Практично всі дослідники системи цінностей сходяться на тому, що духовні цінності є найістотнішими чинниками поведінки людини, і духовна культура людини проявляється у її взаєминах з іншими людьми, у здатності розуміти, поважати, любити людину, а також у ставленні до нації, громади, природи та ін.

Зрозуміти сутність духовного життя неможливо без усвідомлення сутності віри. Загальноприйнятим є твердження, що людина не може жити без віри. Віра – це структурний елемент світогляду, що є також основою життєдіяльності людини. Вона сягає своїм корінням у підґрунтя свідомої діяльності людини, не обмежуючись її розсудковими поняттями. У широкому розумінні віра означає систему релігійних поглядів, яких дотримується та чи інша людина (практично те саме, що й віровчення); у вузькому розумінні віра – це вища,

протиставлена розумові духовна потенція людини (або раціонально необґрунтована впевненість у реальному існуванні різноманітних надприродних явищ та істот).

Віра також присутня у світогляді Миколи Шлемкевича (1894–1966) – патріота, людини високих моральних якостей, яскравого представника української діаспори – й у його науковій спадщині, є однією з його світоглядних категорій. Незважаючи на те, що науковець, публіцист і громадсько-політичний діяч М. Шлемкевич жив і творив у важкий час для українського народу, він вірив, що може “зродитися нова громада Духа, справді глибока, і справді соборна” [14, с. 96].

Релігійна віра як впевненість в існуванні надприродних і надісторичних сил, що керують життям людини, не вичерпує всього багатства духовно-довірливого ставлення людини до дійсності, хоч і є його суттєвим компонентом. Вона виявляє і зумовлює потребу в реалізації прихованої у людині можливості здійснити те, що здається нездійсненним. Віра надихає людину, підіймає над обставинами: “у автентично віруючих людей віра зовсім не є чимось доданим до їхньої, природним чином конституюваної екзистенції. Вона освітлює й осяває найбільш вражаючі акти героїзму великих святих, так само як і непримітні щоденні дії якоїсь матері сімейства чи якогось бідного селянина”. Микола Шлемкевич пише, що “релігійна туга шукає близини Бога. В тій неокресленій тузі людини, що прагне вийти поза себе, поза своє дочасне існування, корені релігійності. Кінець тієї мандрівки і спокій вона називає Богом. Релігійне вчення, релігійні догми схоплюють ту тугу, – тугу доторкнутись вічності – в ясній формі. Людина знаходить спокій, скеровуючи свої зори до Бога Отця, Створителя неба й землі, видимих усіх і невидимих... Жива релігійна душа сповнена свідомістю того, що пізнати Бога неможливо. Тому вона й шукає найбільше неокреслених, неувяжних символів: – всевідчутості, всюдиприсутності і т. п.” [14, с. 99]. Водночас християнство, віра як спосіб осягнення дійсності, що протиставлялася знанню, має абсолютно-ціннісний характер, що знайшло прояв у аксіологічній формулі цієї релігії (“Віра – Надія – Любов”) і ґрунтується на заповідях Божих “люби Бога над усе, і ближнього, як самого себе” [14, с. 51].

Визначальна роль духовних цінностей узгоджується з вибором християнської філософії за основу сучасного українського виховання. Християнські цінності, пов’язані з усвідомленням значущості ідеалів, що подає нам християнство, вказують на надійні орієнтири виховання. Вони незаперечні, вічні, звернені до всіх епох і народів, і досягнення найвищої мети, ідеалу зображені в особі Бога, досягнення абсолютної досконалості (цей ідеал передовсім означає, що життя людини повинно бути наповнене високим змістом).

Опора у вихованні людини на християнські цінності не означає, що виключається турбота про матеріальне. Оскільки людина має і тіло, і душу, вона має право дбати про матеріальні речі, про їжу, житло, турбуватися про батьків, дітей, про своє здоров’я і навіть про красу, затишок, зручність, комфорт, однак християнський світогляд людини завжди допомагає зробити вибір на користь добра, зобов’язує надавати перевагу цінностям духовним, бути готовим завжди від матеріального відмовитися заради духовного. Це ставить обов’язкову вимогу до матеріального життя людини: воно повинно відбуватися в рамках добра і любові, в рамках християнських цінностей.

М. Шлемкевич наголошував, що “людина повинна передовсім і понад усе любити метафізичне в собі, свої метафізичні первні, – любити те, що виходить поза, понад суто людську природу. І людина повинна любити в ближньому подібну в собі істоту, що метафізичною основою виростає понад людський, чисто людський рівень” [14, с. 52]. Негативні характеристики людини, за М. Шлемкевичем, цивілізація “присмирює”, але поряд з цим вона “нівелює” бажання до новизни, до творчості, бо має “однострійне обличчя” людини у суспільстві. Водночас зазначав, що ці “приборкани сили душі живуть глибоко. Вони визволюються в снах, в недугах, що є боротьбою нашого цивілізованого “я” із нашим глибинним “щось” [14, с. 74]. На думку М. Шлемкевича, праджерела і коріння усього містяться в “царстві Ероса”, “там зачатки краси і погані, добра й зла, шляхетности й простацтва” [14, с. 97].

З позиції буденної свідомості часто відбувається ототожнення таких понять, як релігія, віра та вірування. Якщо сукупність вірувань, до яких ставляться з довірою і які розглядаються як безумовно значущі й практично апробовані, – це життєвий світ, то саме життєвий світ є основою будь-якого об’єктивного пізнання, своєрідним горизонтом і передумовою справжньої і можливої практики, тому він є первинним порівняно з будь-яким досвідом чи науковим пізнанням. За філософським трактуванням, життєвий світ – “глуха, утаємничена атмосфера” основоположних цінностей, горизонт усіх сеансів і можливостей свідомості, апріорних структур допредекативного досвіду, з яких виростають цінності культури, наукові конструкції, філософські настанови” [10, с. 304]. Виходить, що цінностям належить провідна роль у життєвому світі людини, який є практичним світом нашого життя. Зауважимо, що сутність поняття наївної буденної віри передбачає “впевненість в існуванні навколишнього світу, інших людей, свого тіла й духу. Формується така віра всім життєвим досвідом людини, починаючи з її народження” [10, с. 153].

Якщо поняття “соціальна віра” означає “визнання, утвердження, впевненість в ідеалах майбутнього, в можливості реалізації мети шляхом практичної діяльності, довір’я або недовір’я людини до людини окреслює означення” [10, с. 154], то саме в такому розумінні М. Шлемкевич у праці “Галичанство” аналізує віру в перемогу української визвольної ідеї, демонструє, що українці вірили у майбутнє української історії: “в степу залишусь я, праведний його володар і спадкоємець, і хай своїм повільним, чумацьким запрягом дійду до свого призначення...” [12, с. 13]; “і що з того, що вороги стільки разів в історії і по нині намагались і намагаються знищити і вигубити українську кров? Що з того, – коли я жрекиня і збережниця української спільноти-родини і її закону не тільки не дала вмерти, але ще й примножила її задля будучої української історії!” [12, с. 14].

Українська виховна традиція характеризується реалізацією її гуманістичної сутності, перенесенням акценту на духовні цінності, вихованням любові, милосердя до людей, працьовитості, гідності, наполегливості, ініціативності, творчості, а також передбачає увагу до національного життя людини, до її етнічних коренів, характеру, способу мислення, перебігу емоцій, що, безумовно, включає особливості, типові для нації, а значить – характеризується глибоким поєднанням моральних і національних почуттів.

Виховання людини як істоти двоєдиної (яка має тіло і душу) обов'язково передбачає "механізм" впливу на її духовний світ. І тут ми не можемо обійтися без віри. Віра не лише забезпечує сформовані погляди, переконання, ідеали, пережиті знання моральних істин, а також робить "механізм" виховання надійним, унеможливорює залежність вихованості від обставин.

Українська виховна традиція враховувала дієвість і надійність виховання на основі віри. Тому батьки змалечку намагалися прилучити дитину до ідеалів добра, до віри в Бога. Народне виховання навіювало інтуїтивне відчуття обов'язку перед Богом, Батьківщиною, людьми, сім'єю, перед самим собою й усувало віру в ідеали зла, що вели до біди. Служіння ідеалам добра супроводжувалося в українців пошаною, великою прихильністю до людей, які терпляче і віддано йдуть до високої мети, та до самих ідеалів, що ведуть до моральності, патріотизму.

Народна творчість і філософія вчать, що добро безкорисливе, а зло призводить людину до занепаду, обіцяючи матеріальну вигоду, тілесні втіхи. І духовне збагачення відбувається шляхом глибокого проникнення у зміст моральних цінностей і наближення до ідеалу. Оскільки кожен народ дбає про свою духовність сам і на власному ґрунті, українці також повинні повертатися до своїх витоків, традицій, щоб повернути віру дідів і забезпечити надійну основу оздоровлення нації, духовного відродження суспільства.

Віра в ідеали зла суперечить, як наголошує О. Вишневський, традиційно-християнському підходу до виховання. Ідеологія фашизму, псевдорелігійне сектанство, комуністична ідеологія, як і вся ідеологія сатанізму чи ідопоклонства, пропонують легкий шлях до мети – і тим самим підкуповують людей всякими обіцянками, маскуються під добро. Сатанинські ідеології, що втілюють ідеали зла, шукають сьогодні нові форми виявлення, відроджуються у несподівано нових формах [4, с. 50–53]. Тому віра в ідеали потребує випробувань, розпізнавань, перевірки. Бог як втілення ідеалів добра пропонує людині нелегку дорогу до себе.

Досвід минулих поколінь, виховна традиція завжди враховуються у процесі відродження духовності, оскільки сприяють примноженню національної культури, закладають гарантії оновлення і прогресу суспільства. Саме релігія сприяє збереженню національної своєрідності; саме віра у високі ідеали допомагає вдосконаленню суспільства.

В умовах побудови демократичного суспільства, коли поведінка людей не регулюється наглядачем, коли люди позбуваються постійного страху жорстокого покарання за свої вчинки, акцент у вихованні переноситься на саму людину, яка сама стає контролером своєї поведінки. І лише сумління, як підкреслює О. Вишневський, може слугувати надійним контролером поведінки, лише сама людина може стримати себе від поганих вчинків за відсутності зовнішнього контролю [4, с. 141].

Таким чином, віра є потребою людини, однак щоразу людина примножує в собі почуття віри, і саме намагання стати кращою, наблизитися до Бога є початком справжньої духовності людини, як властивість її душі допомагає говорити правду, чесно працювати, допомагати людям, давати милостиню, жертвувати чимось, хоч ніхто цього не бачить або не оцінить. Тому виховання передбачає важку дорогу від сліпої віри через сумніви, пошуки, боротьбу в душі і випробування до стійких переконань, непохитних ідеалів, міцного світогляду. Спираючись на свою віру, людина формує ставлення до елементів навколишнього середовища.

Водночас віра як прийняття чогось без застережень і сумнівів стає основою розвитку духовних сил людини (маємо на увазі виховання з участю її волі і розуму). Людина не може служити засобом для досягнення соціальних цілей, вона робить свій вибір і сама відповідає за нього, поводить так, як дозволяє її сумління. Для вироблення в людини власного механізму самоконтролю дуже важливо усвідомити предмет віри, ідеали, в які вона вірить. Християнська філософія однозначно визначає як предмет віри ідеали добра, Бога, який є досконалим втіленням цих ідеалів. Саме віра в ідеали добра змушує людину прислухатися до внутрішнього голосу сумління і веде до гармонії із собою, з іншими людьми, з Богом.

В епохи кризи, критичні чи катастрофічні періоди характерними стають недовіра до будь-яких ідеалів, зневір'я у ставленні до людей і навколишнього світу, "розщеплення", "загубленість", "розколеність" української людини, що принесло причини для покірності і приниження, роз'єднання українців, "катастрофічний період у житті українців" (після Другої світової війни) [14, с. 32]. М. Шлемкевич писав, що "здивовані в золоті верхи ми часто забуваємо, які тяжкі дороги вели до них. Скільки треба було перебороти перепон, скільки пройти непрохідних – здавалося – нетрів, зарослих колючими хашчами, скільки темних і вологих ярів, принижень і спадів по крутих облазах історії! Скільки треба було зазнати ран і образ, як калічити душу і ноги в тому поході вгору! Але незважаючи на всі ті перешкоди, верх досягнутий і страждання й жертви оправдані!" [11, с. 12]. Це соціальна віра М. Шлемкевича у визнання української нації, впевненість в ідеалах майбутнього, у те, що український народ подолає, зможе пережити цей період загубленості, віра у державне оформлення, український ренесанс.

Висновки. Визначальна роль духовних цінностей узгоджується з вибором християнської філософії як основи сучасного українського виховання. Християнські цінності, пов'язані з усвідомленням значу-

щості ідеалів, що подає нам християнство, вказують на надійні орієнтири виховання. Духовний прояв людини М. Шлемкевич розкрив через здатність людини вірити. Адже віра є однією зі світоглядних категорій творчої спадщини Миколи Шлемкевича. Аналіз сутності понять релігійної віри, християнської віри, соціальної віри, вірувань, що були предметом філософських розмірковувань Миколи Шлемкевича, дозволив виявити значення віри для процесу розвитку духовних сил людини та її роль у формуванні свідомості української молоді людини, що має практичне значення для духовного оздоровлення українського суспільства.

У перспективі важливо виявити виховні можливості життєвого світу, а також механізми утвердження віри у свідомості української молоді людини у контексті дослідження спільноти і людини у спадщині Миколи Шлемкевича.

Використана література:

1. Бердяев Н. *Философия свободы; смысл творчества* / Н. Бердяев. – Москва : Правда, 1989. – 607 с.
2. Берко П. Г. Світоглядні позиції Миколи Шлемкевича крізь призму антропологічної установки / П. Г. Берко, М. М. Дзера // *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С. З. Гжицького*. – 2016. – Т. 8. – № 2 (69). – С. 238–245.
3. Бодак В. Релігія і культура: взаємодія та взаємовпливи / В. Бодак. – Київ – Дрогобич : Коло, 2005. – 305 с.
4. Вишневецький О. Сучасне українське виховання: педагогічні нариси / О. Вишневецький. – Львів, 1996. – С. 38–56, 114–122, 139–143.
5. Гордієнко А. Методологічні проблеми осмислення буття людини в західноєвропейських філософських концепціях другої половини ХХ століття / А. Гордієнко // *Філософська і соціологічна думка*. – 1995. – № 5–6. – С. 244–248.
6. Грабовський С. І. ХХ ст. та українська людина: виклики і відповіді / С. І. Грабовський. – Київ : Стило, 2000. – 228 с.
7. Лепп І. Християнська філософія екзистенції / І. Лепп. – Київ : Пульсари, 2004. – 148 с.
8. Ортега-і-Гассет Х. *Эстетика. Философия культуры* / Хосе Ортега-и-Гассет. – Москва : Искусство, 1991. – 588 с.
9. Табачковський В. Життєвий світ людини і пізнання: персоналістична інтерпретація / В. Табачковський // *Філософська думка*. – 2006. – № 2. – С. 14–349.
10. *Філософський словник соціальних термінів* / ред.-упоряд. В. Андрущенко. – Київ : Ч.Р.І., 2005. – 672 с.
11. Шлемкевич М. *Верхи життя і творчості* / М. Шлемкевич. – Нью-Йорк – Торонто : Ключі, 1958. – 158 с.
12. Шлемкевич М. *Галичанство* / М. Шлемкевич. – Нью-Йорк – Торонто : Ключі, 1956. – 120 с.
13. Шлемкевич М. *Дискусія і про дискусію* / М. Шлемкевич // *Листи до Приятелів*. – Ч. 3–4 (97–98). – Р. IX. – Нью-Йорк – Торонто : Ключі, березень – квітень 1961. – С. 53–56.
14. Шлемкевич М. *Загублена українська людина* / М. Шлемкевич. – Київ : МП Фенікс, 1992. – 168 с.
15. Шлемкевич М. *Роздуми про оправдання життя (передова)* / М. Шлемкевич // *Листи до Приятелів*. – Ч. 3–4 (97–98). – Р. IX. – Нью-Йорк – Торонто : Ключі, березень – квітень, 1961. – С. 1–3.

References:

1. Berdyaev N. (1989). *Filosofiya svobody; smysl tvorchestva* [Philosophy of freedom; meaning of creativity]. Moskva : Pravda. 607 s. [in Russian].
2. Berko P. H., Dzera M. M. *Svitohliadni pozytsii Mykoly Shlemkevycha kriz pryzmu antropologichnoi ustanovky* [Mykola Shlemkevich's world-view positions through the prism of anthropological installation]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnologii imeni S. Z. Hzhyskoho* [Scientific herald of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhysky], 2016, t. 8, № 2 (69), ss. 238–245. [in Ukrainian].
3. Bodak V. (2005) *Relihiia i kultura: vzaiemodiia ta vzaiemovplyvy* [Religion and culture: interaction and mutual influence]. Kyiv – Drohobych : Kolo. 305 s. [in Ukrainian].
4. *Vyshnevskiy O. (1996). Suchasne ukrainske vykhovannia: pedahohichni narysy* [Contemporary Ukrainian upbringing: pedagogical sketches]. Lviv, ss. 38–56, 114–122, 139–143. [in Ukrainian]
5. *Hordiienko A. Metodolohichni problemy osmyslennia buttia liudyny v zakhidnoievropeiskykh filososfskykh kontseptsiiakh druhoi polovyny 20 stolittia* [Methodological problems of comprehension of human existence in Western philosophical concepts of the second half of the twentieth century]. *Filosofska i sotsiolohichna dumka* [Philosophical and sociological thought], 1995, № 5–6, ss. 244–248. [in Ukrainian].
6. *Hrabovskiy S. I. (2000). 20 st. ta ukrainska liudyna: vyklyky i vidpovidi* [The twentieth century and the Ukrainian people: challenges and answers]. Kyiv : Stylos. 228 s. [in Ukrainian]
7. *Lepp I. (2004). Khrystyianska filofsiaia ekzystentsii* [Christian philosophy of existence]. Kyiv : Pulsary. 148 s. [in Ukrainian].
8. *Orteha-i-Hasset Kh. (1991). Estetika. Filofsiaia kultury* [Aesthetics. Philosophy of culture]. Moskva : Yskusstvo. 588 s. [in Russian].
9. *Tabachkovskiy V. Zhyttieviy svit liudyny i piznannia: personalistychna interpretatsiia* [The vital world of man and knowledge: a personalistic interpretation]. *Filosofska dumka* [Philosophical thought], 2006, № 2, ss. 14–349. [in Ukrainian].
10. *Andrushchenko V. (2005). Filofsfskyi slovnyk sotsialnykh terminiv* [Philosophical dictionary of social terms]. Kyiv : Ch.R.Y. 672 s. [in Ukrainian].
11. *Shlemkevych M. (1958). Verkhy zhyttia i tvorchosti* [Rise of life and creativity]. New-York – Toronto : Kliuchi. 158 s. [in Ukrainian].
12. *Shlemkevych M. (1956). Halychanstvo* [People of Halychyna]. New-York – Toronto : Kliuchi. 120 s. [in Ukrainian].
13. *Shlemkevych M. Diskusiia i pro diskusiiu* [Discussion and about discussion]. *Lysty do pryiateliv* [Letters to the friends], 1961, ch. 3–4 (97–98), r. 9, ss. 53–56. [in Ukrainian].
14. *Shlemkevych M. (1992). Zahublena ukrainska liudyna* [The lost Ukrainian man]. Kyiv : MP Feniks. 168 s. [in Ukrainian].
15. *Shlemkevych M. Rozdumy pro opravdanna zhyttia (peredova)* [Reflections on the justification of life (advanced)]. *Lysty do pryiateliv* [Letters to the friends], 1961, ch. 3–4 (97–98), r. 9, ss. 1–3. [in Ukrainian].

Яцив О. И. Вера как основа развития духовных сил в наследии Николая Шлемкевича

В статье в контексте определенных духовно-нравственных ориентиров становления человека в творчестве Николая Шлемкевича сделан анализ сущности понятий религиозной веры, христианской веры, социальной веры, верований, которые были предметом философских размышлений Николая Шлемкевича. Религиозная вера рассмотрена как уверенность в существовании сверхъестественных и надисторических сил, которые управляют жизнью человека. Исследование христианской веры показало ее абсолютно-ценностный характер, что нашло проявление в аксиологической формуле "Вера – Надежда – Любовь" и основывается на заповедях Божьих. Сущность социальной веры проанализировано как веру в победу украинской освободительной идеи. Выявлено значение веры для процесса развития духовных сил человека и его роль в формировании сознания украинского молодого человека, что имеет практическое значение для духовного оздоровления украинского общества. Представление о вере как основе развития духовных сил человека и мощный стимул человеческого творчества дают основания для поиска механизмов утверждения веры в сознании молодых людей. Исследовано, что жизненный мир человека является основой его объективного познания, горизонтом и предпосылкой практики, где ведущая роль принадлежит ценностям.

Ключевые слова: вера, верования, сознание, мировоззрение, жизненный мир, развитие духовных сил.

Yatsiv O. I. Faith as the basis for the development of spiritual powers of man in the works of Mykola Shlemkevych

The article analyses the essence of the concepts of religious faith, Christian faith, social faith, beliefs that were the subject of philosophical reasoning by Mykola Shlemkevych, in the context of certain spiritual and moral guidelines, the formation of a person in the creative work of Mykola Shlemkevych. Religious faith has been considered as confidence in the existence of supernatural and extraordinary forces that govern human life. The study of Christian faith has revealed its absolute value-based character which is manifested in the axiological formula "Faith – Hope – Love" and is based on the commandments of God. The essence of social faith has been analyzed as belief in the victory of the Ukrainian liberation idea. There has been revealed the significance of faith for the development of the spiritual forces of man and its role in shaping the consciousness of the Ukrainian young person, which is of practical importance for the spiritual rehabilitation of Ukrainian society. The idea of faith as the basis for the development of spiritual forces in a person and a powerful stimulus of human creativity provide grounds for seeking mechanisms for establishing faith in young people's minds. It has been investigated that the existential world of a person is the basis of its objective cognition, the horizon and the prerequisite of practice where the leading role belongs to the values.

Key words: faith, beliefs, consciousness, worldview, life world, development of spiritual forces.